

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 22 AVRIL 1926.

**Proposition de loi complétant l'article 192 des lois coordonnées
sur les Sociétés commerciales.
(Titre IX du Code de commerce.)**

DÉVELOPPEMENTS.

MESSIEURS,

La loi du 18 mai 1873, qui a instauré une législation nouvelle en matière de sociétés anonymes, a cherché, par la disposition transitoire de l'article 139 (actuellement 132) de réaliser le passage du régime ancien au régime nouveau : les sociétés anonymes existantes avant la mise en vigueur de la loi, ne peuvent être continuées au delà du terme fixé pour leur durée, qu'en supprimant toutes clauses des statuts qui seraient contraires à celle-ci, et en se soumettant à ses dispositions.

Elles peuvent apporter des modifications à leurs statuts, aux mêmes conditions, sans que, dans ce cas, l'autorisation du Gouvernement soit nécessaire.

Le vœu du législateur est l'unification aussi rapide que possible du régime qui a reçu la consécration de la loi nouvelle. Mais il n'a pas cru devoir imposer par la force de la loi, l'obligation immédiate de la revision des statuts : il en a abandonné la réalisation à la décision des actionnaires pendant toute la durée de l'existence sociale et s'est borné à faire de la soumission à la loi nouvelle, la condition de la prorogation.

Mais la pratique a signalé une situation particulière de nature à empêcher, dans de nombreux cas, la modification des statuts et par voie de conséquence la prorogation de durée de la société qui en dépend.

Le législateur de 1873, constatant l'impossibilité de réunir en maintes circonstances une majorité absolue calculée sur le nombre des titres en circulation, a instauré une procédure particulière lorsqu'une assemblée générale convoquée avec ordre du jour spécial de modifications aux statuts, ne réunit pas la moitié du capital, une seconde réunion, convoquée avec les mêmes obligations de publicité, statue valablement, quelle que soit la portion du capital représentée (art. 59 primitif, 70, §§ 2 et 3 actuel).

Cette disposition, sinon d'ordre public, tout au moins d'intérêt général, ne

doit plus être justifiée. A défaut de cette procédure, les sociétés se heurteraient à des difficultés insurmontables, seraient vouées à l'immobilité.

En effet, le capital élevé de nombreuses entreprises, l'éparpillement de leurs titres, l'apathie des actionnaires, que les appels les plus pressants, la publicité la plus intense ne peut vaincre, même lorsque leurs intérêts sont menacés, empêcheraient le plus souvent de réunir la moitié du capital.

Or, cette disposition indispensable n'existe pas dans la législation antérieure à 1873 ; au contraire, les statuts approuvés par le Gouvernement, de la plupart de ces sociétés, statuts formant la loi contractuelle de l'époque, prévoient bien leurs modifications mais à condition non seulement de réunir une majorité plus ou moins grande et, dans tous les cas, plus de la moitié des actionnaires. On aperçoit qu'en tel cas les assemblées générales pourront ainsi se succéder indéfiniment sans résultat, si une moitié des actionnaires s'abstient de prendre part à la réunion.

En tel cas ce ne sera qu'une vaine autorisation, une invitation irréalisable, que celle de l'article 139 (192) de modifier les statuts, de proroger l'existence sociale, si ce droit ne peut être exercé qu'à la faveur des règles reconnues depuis 1873 d'application nécessaire.

La société se trouve étouffée dans un cercle vicieux ; elle ne peut adopter le droit commun, se soumettre à l'article 70, qu'en se conformant à des dispositions qui en sont la négation.

Il n'est pas sans intérêt de rappeler ici que les inconvénients de cette situation ont été aperçus lors de l'élaboration de la loi renouvelant le privilège de la Banque Nationale. Le projet prévoyait que les actionnaires de celle-ci délibéreraient dans les termes de l'article 70.

Mais il fut reconnu à ce moment que semblable disposition ne pouvait être exceptionnelle et limitée à un cas spécial.

La proposition de loi actuelle en fait une disposition générale qui sera remplacée dans le véritable cadre.

Il serait superflu d'insister sur ce que la proposition, qui constitue le seul — mais très simple — moyen de mettre fin à une situation qui pourrait devenir particulièrement fâcheuse pour les intérêts de ces sociétés concordant avec l'économie générale, ne peut entraîner la moindre atteinte à des droits acquis, ni mériter un reproche de mesure de rétroactivité.

Il n'y a pas rétroactivité, dans une loi qui subordonne l'exercice d'un droit à certaines formes, conditions, ou diligences... Et le mode d'exercice d'un droit ne doit être maintenu, comme le droit lui-même, qu'autant qu'il ne pourrait être maintenu sans rendre le droit illusoire.

P. WAUWERMANS.

Kamer der Volksvertegenwoordigers.

VERGADERING VAN 22 APRIL 1926.

**Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 192 van de samengeordende wetten
op de Handelsvennootschappen.**

(Titel IX van het Wetboek van Koophandel.)

TOELICHTING.

MIJNE HEEREN,

De wet van 18 Mei 1873, die eene nieuwe wetgeving heeft ingevoerd in zake naamlooze vennootschappen, heeft door de overgangsbepaling van artikel 139 (thans 192) getracht den overgang van het oude naar het nieuwe stelsel te verwezenlijken : de naamlooze vennootschappen, die bestonden vóór het van kracht worden van de wet, mogen niet langer voortgezet worden dan tot den tijd voor hunnen duur bepaald, indien uit hunne statuten niet worden verwijderd al de bepalingen die daarmede in strijd zouden zijn, en mits zij zich aan al de bepalingen ervan onderwerpen.

Onder dezelfde voorwaarden, kunnen zij wijzigingen aanbrengen in hunne statuten, zonder dat in dit geval de Regeering daartoe machtiging moet verleen.

De wensch van den wetgever is, in het stelsel, dat door de nieuwe wet werd bekrachtigd, zoo spoedig mogelijk eenheid te brengen. Maar hij heeft gemeend dat hij niet de onmiddellijke herziening van de statuten moest opleggen door de kracht van de wet : hij heeft de verwezenlijking daarvan overgelaten aan de beslissing van de aandeelhouders voor heel den duur van het maatschappelijk bestaan en heeft er zich toe beperkt, de onderwerping aan de nieuwe wet als voorwaarde te stellen voor de verlenging.

Maar de praktijk heeft een bijzonderen toestand doen aan het licht komen die, in talrijke gevallen, de wijziging van de statuten en dienvolgens de verlenging van den duur der maatschappij die er van afhangt kan verhinderen.

De wetgever van 1873, de onmogelijkheid vaststellend, in talrijke omstandigheden eene volstrekte meerderheid te verkrijgen, berekend op het getal in omloop zijnde titels, heeft eene bijzondere proceduur ingesteld, wanneer eene algemeene vergadering, bijeengeroepen met als bijzonder punt van de dagorde : « Wijzigingen van de statuten », niet de helft van het kapitaal vereenigt, dan kan eene tweede vergadering bijeengeroepen met dezelfde verplichtingen van bekendmaking, geldig beraadslagen, welke ook het deel weze van het vertegenwoordigd kapitaal (art. vroeger 59, thans art. 70, §§ 2 en 3).

Deze bepaling, zoo niet van publiek belang dan toch ten minste van algemeen belang, moet niet meer gebillijkt worden. Zonder deze proceduur, zouden de vennootschappen komen te staan tegenover onoverkomelijke moeilijkheden, en zouden tot onmacht gedoemd zijn.

Inderdaad, het hooge kapitaal van vele ondernemingen, de verspreiding van hun titels, de onverschilligheid van de aandeelhouders, welke de dringendste oproepen, de drukste publiciteit niet kunnen overwinnen, zelfs wanneer hunne belangen bedreigd zijn, zouden meestendeels beletten de helft van het kapitaal te vereenigen.

Welnu, deze onmisbare bepaling bestaat niet in de wetgeving van vóór 1873; integendeel voorzien de door de Regeering goedgekeurde statuten van het meereendeel dezer vennootschappen, — statuten die de wet op de overeenkomsten uit dien tijd uitmaken — hunne wijziging, doch op voorwaarde dat eene min of meer groote meerderheid, en in elk geval meer dan de helft der aandeelhouders, vereenigd worde. Men bemerkt dat in dergelijk geval de algemeene vergaderingen elkander zonder uitslag tot in 't oneindige zullen kunnen opvolgen, zoo eene helft der aandeelhouders nalaat de vergadering bij te wonen.

In dergelijk geval zal artikel 139 (192) slechts eene ijdele machtiging, eene niet te verwezenlijken uitnoodiging zijn om de statuten te wijzigen, om het maatschappelijk bestaan te verlengen, zoo dit recht alleen mag uitgeoefend worden krachtens de regelen wier toepassing, sedert 1873, noodzakelijk werd geacht.

De vennootschap is in een kring zonder uitkomst beklemd: zij kan het gemeene recht niet aannemen, zich aan artikel 70 onderwerpen, dan niet zich te gedragen naar de bepalingen die er de negatie van zijn.

Het is niet zonder belang hier eraan te herinneren, dat de bezwaren van dezen toestand reeds werden opgemerkt bij het opmaken van het wetsontwerp tot verlenging van het voorrecht der Nationale Bank. Het ontwerp voorzag dat de aandeelhouders der Bank zouden beraadslagen binnen de perken van artikel 70.

Toen werd echter erkend, dat dergelijke bepaling niet kon uitzonderlijk zijn en bepaald tot een bijzonder geval.

Het thans behandelde wetsontwerp maakt er eene algemeene bepaling van, die in het ware kader zal worden teruggebracht.

Het ware overbodig verder aan te dringen op het feit dat het voorstel — zijnde het eenige en zeer eenvoudige middel om een einde te stellen aan een toestand die zeer nadeelig zou kunnen worden voor de belangen dezer vennootschappen — overeenkomt met den algemeenen samenhang en niet de minste inbreuk maken kan op verworven rechten, noch het verwijt van terugwerkende kracht verdienen kan.

Er bestaat geene terugwerkende kracht in eene wet die de uitoefening van een recht afhankelijk maakt van sommige vormvereischen, voorwaarden, of gezwindheid... En de wijze van uitoefening van een recht moet, als het recht zelf, niet worden behouden dan voor in zoo verre die wijze niet kan worden gehandhaafd zonder het recht krachteloos te maken.

P. WAUWERMANS.

CHAMBRE
des Représentants.

KAMER
der Volksvertegenwoordigers.

Proposition de loi complétant l'article 192 des lois coordonnées sur les Sociétés commerciales (Titre II du Code de Commerce.)

Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 192 van de samengeordende wetten op de Handelsvennootschappen (Titel II van het Wetboek van Koophandel.)

ARTICLE UNIQUE.

L'article 192 des lois coordonnées sur les Sociétés commerciales est complété comme suit :

« Les articles 70 et 71 de la présente loi sont applicables de plein droit aux sociétés ci-dessus, nonobstant toutes dispositions contraires qui figureraient dans leurs statuts. »

EENIG ARTIKEL.

Artikel 192 van de samengeordende wetten op de Handelsvennootschappen wordt aangevuld als volgt :

« De artikelen 70 en 71 van deze wet zijn van rechtswege toepasselijk op bovenvermelde vennootschappen, ondanks alle strijdige bepalingen welke in hunne statuten mochten voorkomen. »

P. WAUWERMANS.